سفر به شهریور ۱۳۲۰ با «خاتون»

آیا تصویری که ۲ قسمت نخست سریال نمایش خانگی از تهاجم متفقین به خاک ایران ارائه می دهد، با واقعیت های تاریخی همخوانی دارد؟

جواد نوائیان رودسری– ساختن مجموعه هایی که بتوانند هم از تاریخ حرف بزنند و هم مخاطب را جذب کنند، ساده نیست؛ تاریخ با ماهیت پدیدار شناسانه اش، زوایای ناگفته فراوانی دارد که برای بیان همه آن ها، امکان دسترسی به شواهد مورد نیاز وجود ندارد و البته، ادعا و نقد هم در این زمینه اندک نیست. مجموعه «خاتون» که با کارگردانی تینا پاکروان و نقش آفرینی نگار جواهریان، اشکان خطیبی، بابک حمیدیان، مهران مدیری و...، از حدود دو هفته قبل، از ۱۸ مرداد ماه، در شبکه نمایش خانگی عرضه شد و تاکنون دو قسمت از آن در معرض دید علاقه مندان قرار گرفته، تلاشی است برای بیان وقایع تاریخی بر بستر یک داستان عاشقانه که ظاهراً ریشه در واقعیت دارد. بازی های مؤثر بازیگران توانمند این سریال، البته مخاطب را تحت تأثیر قرار می دهد و برای هر بیننده ای، نسبت به حوادثی که در سریال اتفاق می افتد، دغدغه ایجاد می کند. همزمانی تقریبی انتشار نخستین قسمت های سریال با زمان واقعی رویدادهای تاریخی آن، یعنی شهریور ۱۳۲۰، یکی از جذابیت های حاشیه ای این مجموعه است و پیوند میان نام های تاریخی و خیالی، هرچند برای علاقه مندان به تاریخ خوشایند نیست، اما به اصل داستان، آسیبی وارد نکرده است. به بهانه انتشار این سریال و نیز، ورود به شهریور ماه و روزهایی که در آن به هشتادمین سالروز اشغال ایران توسط متفقین نزدیک می شویم، می خواهیم با هم مروری بر وقایع تاریخی این دوره و همچنین، عیارسنجی روایت های سریال «خاتون» از منظر تاریخ بپردازیم.

■ بحثی در مقوله اشغال

برخی از صاحب نظران، اخیراً و با توجه به موقعیت ایران در شهریور ۱۳۲۰ و نیز، رویکرد متفقین در ورود به کشور ما، مقوله تصرف خاک ایران را در جنگ جهانی دوم، از مقوله اشغال ندانسته اند. از نظر آن ها، هدف متفقین از ورود به ایران، اشغال نظامی کشور نبوده است؛ آن ها می خواستند از راه آهن شمال به جنوب ایران، به عنوان مسیری امن برای انتقال تسلیحات به شوروی استفاده کنند؛ این مسئله، البته نکته درستی است. شوروی تا پیش از تابستان سال ۱۳۲۰، عملاً در جبهه متفقین قرار نداشت. استالین با هیتلر پیمان صلح امضا کرده و بر اساس همین پیمان، نیمه شرقی لهستان را هم به دست آورده بود. اما با هجوم آلمان نازی به شوروی در اول تیرماه سال ۱۳۲۰ و آغاز عملیات موسوم به «بارباروسا» و در پی آن، پیشروی سریع آلمان ها در خاک شوروی، استالین ناچار شد دست نیاز به سوی غرب دراز کند و بعد از توافقات اولیه، ایران به عنوان بهترین مسیر برای انتقال تجهیزات به شوروی شناخته شد و پس از آن، در شهریور ۱۳۲۰، به اشغال متفقین درآمد. با وجود این، تعریفی که از اشغال در متون حقوق بین الملل آمده است، تفاوتی در ماهیت تجاوز نظامی به یک کشور برای اشغالگرانه بودن اقدام نظامی قائل نمی شود؛ شارل روسو در کتاب «حقوق مخاصمات مسلحانه» درباره تعریف اشغال می نویسد: «اشغال، استقرار نیروهای نظامی در سرزمین دشمن است که در زمان کم و بیش طولانی صورت می گیرد، اما اساساً موقتی است.» آن چه در شهریور ۱۳۲۰ اتفاق افتاد و بخش هایی از آن را در دو قسمت نخست سریال «خاتون» مشاهده می کنیم، بی تردید در تعریف ما از مفهوم «اشغال» می گنجد؛ اشغالی که طبق توافق سه قدرت بزرگ، قرار بود در ۱۲ اسفند ۱۳۲۴، یعنی شش ماه بعد از پایان جنگ جهانی دوم خاتمه یابد، اما غائله حزب دموکرات و فعالیت های پیشه وری در آذربایجان که با حمایت شوروی همراه بود، عملاً کار پایان اشغالگری را تا اردیبهشت ۱۳۲۵ کشاند.

کشتی های ایرانی در بندر انزلی پس از حمله شوروی

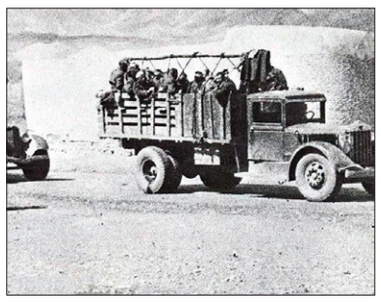
نیروهای شوروی از مرز آستارا وارد ایران می شوند

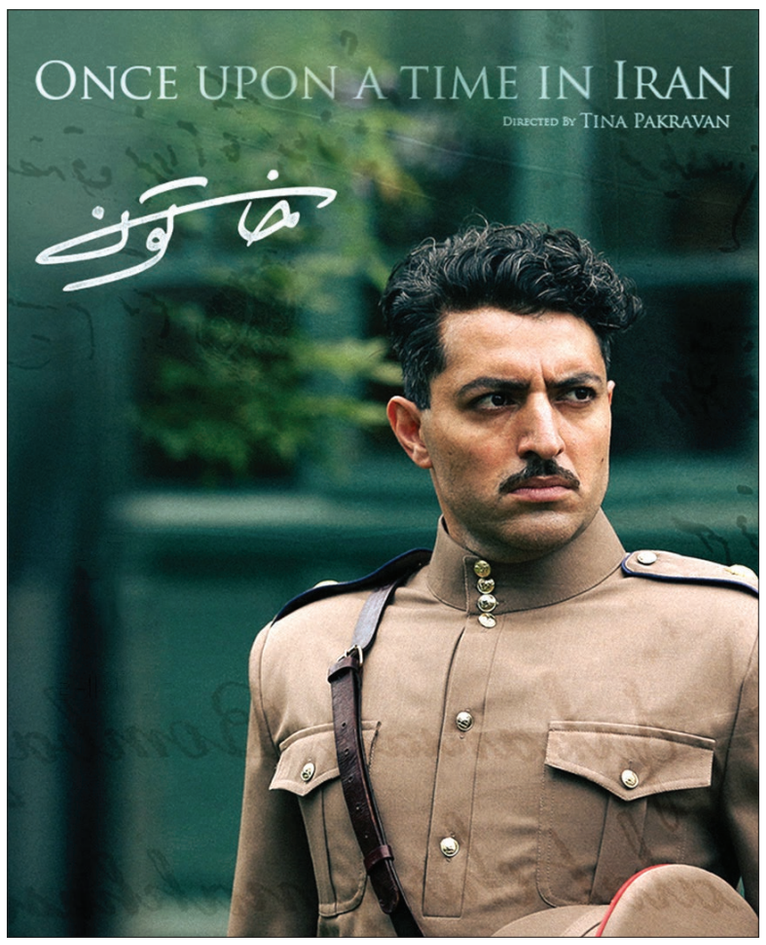

■ مقاومت های پراکنده

از آن جا که فعلاً ماجرای سریال «خاتون» در استان گیلان می گذرد، بنابراین در بحث ورود نیروهای متفقین، فعلاً با ارتش سرخ شوروی روبه رو خواهیم بود. می دانیم که نیروهای شوروی از چند محور مانند آذربایجان، گیلان، ترکمن صحرا و سرخس وارد خاک ایران شدند. در گیلان این تجاوز نظامی با حرکت ناوهای شوروی به سمت بندر انزلی و غازیان آغاز و همزمان، با بمباران هوایی تکمیل شد. نکته جالبی که در متن سریال به آن اشاره نشده، این است که افسران نیروی دریایی ایران با غرق کردن یک شناور در ورودی خلیج بندر انزلی، راه را برای عبور ناوهای شوروی بستند و آن ها ناچار شدند از محورهای دیگری برای پیاده کردن نیرو استفاده کنند. قدر مسلم آن است که درگیری های سنگینی میان نیروهای ایرانی و ارتش سرخ اتفاق نیفتاد، اما این گونه هم نبود که آن ها بدون دردسر تا رشت پیشروی کنند. معدود افسران وطن دوست، علی رغم کمبود امکانات نظامی دست به حملات متقابلی زدند که همه آن ها با شکست روبه رو شد. با صدور فرمان ترک مخاصمه در ششم شهریور ماه، عملاً سربازان ایرانی چاره ای جز عقب نشینی یا تسلیم نداشتند. گزارش هایی درباره گریستن نظامیان ایرانی در گیلان و مازندران وجود دارد؛ آن ها ملتمسانه از فرماندهان خواستار حداقل مهمات برای درگیری با دشمن شده بودند. نمونه این اقدام در بخشی از قسمت دوم سریال «خاتون» قابل مشاهده است. این در حالی بود که رضاشاه با صرف هزینه های سنگین ارتشی ۱۲۰ هزار نفری به وجود آورده بود و ادعا می کرد که این ارتش یکی از قوی ترین نیروهای نظامی دنیاست! تمرکز تسلیحات و ادوات نظامی در تهران برای حمایت و حفاظت از شاه باعث شده بود که در دیگر نقاط کشور و به ویژه در نواحی مرزی اثری از تسلیحات مورد نیاز وجود نداشته باشد؛ البته این تمرکز هم نتوانست مانع از فرار رضاشاه در ۲۵ شهریور ۱۳۲۰ شود.

■ نفوذی های انگلیس

از سوی دیگر ارتش رضاشاه در سطوح عالی خود، یک نهاد تمام انگلیسی بود و بخش معتنابهی از امرا و افسران ارشد آن وابستگی کاملی به سفارت بریتانیا داشتند؛ این مسئله به شکل گیری اولیه رژیم پهلوی و وابستگی تمام عیار رضاشاه به انگلیسی ها برمی گشت. به همین دلیل بخشی از بدنه ارتش نیز، به ویژه در «رکن ۲» (اطلاعات و ضداطلاعات ارتش) در مسیر خواست انگلیسی ها حرکت می کرد و راه را برای هرگونه مقاومت می بست. عدم ارسال اسلحه برای سربازان خط مقدم که در سریال هم به آن اشاره مختصری شده است، حاصل همین نفوذ و فعالیت نفوذی هاست؛ موضوعی که شاید ارتباط مؤثری با خواندن بیت «چو فردا برآید بلند آفتاب / من و گرز و میدان افراسیاب» در رادیو بی. بی. سی، در نخستین دقایق بامداد روز سوم شهریور ۱۳۲۰ داشته باشد. جالب این جاست که رضاشاه با وجود اطلاع از چنین شبکه ای، بر این باور بود که پیروزی در جنگ از آن هیتلر است و او بالاخره از مسیر قفقاز خودش را به ایران می رساند. روی کار آوردن کابینه «متین دفتری» با هدف نزدیک شدن ایران به آلمان نازی، با همین هدف صورت گرفت؛ رویکردی که در تابستان سال ۱۳۱۹، با عزل متین دفتری و روی کار آوردن علی منصور، تغییر کرد و رضاشاه کوشید با نخست وزیر کردن یک چهره انگلوفیل، دوباره به انگلیسی ها اعلام وفاداری کند؛ اما دیگر خیلی دیر شده بود. در این جا البته نباید از یاد ببریم که افسران وظیفه شناس و وطن دوستی مانند غلامعلی بایندر و برادرش یدا... که در سریال خاتون نیز وی را در کسوت یک ناوسروان شجاع مشاهده می کنیم، تا پای جان برای دفاع از کشور ایستادند و شهید شدند؛ بنابراین، اگر سخن از برخی خیانت ها و رذالت ها به میان می آید، جنبه عام ندارد و به ویژه در بدنه نیروهای نظامی و در میان سربازان و درجه داران، افراد وطن دوست کم نبودند.

■ یک نگاه باریک بینانه

یکی از جالب ترین نکاتی که در این سریال به آن اشاره شده است و از منظر تاریخی بسیار حائز اهمیت محسوب می شود، موضوع خلع سلاح عشایر و نقش آن در ضعف پاسداری از مرزهاست. در بخشی از قسمت دوم می بینیم که سخن از مسلح کردن عشایر منطقه تالش و استفاده از آن ها در عملیات دفاع به میان می آید. رضاشاه در راستای اجرای سیاست «تخته قاپو» یا یک جانشین کردن عشایر، بخش مهمی از آن ها را خلع سلاح کرد تا به زعم خود توان نظامی عشایر را از بین ببرد و مانع از قیام های احتمالی علیه خودش شود. اما همین اقدام باعث شد که ایران بخش مهمی از نیروی نظامی مردمی خود را از دست بدهد؛ موضوعی که در سریال «خاتون» نیز بازتاب جالب توجهی پیدا کرده است. از این منظر باید به پیامدهای تغییرات آمرانه پهلوی اول و تاثیر آن در وقایع شهریور ۱۳۲۰ هم، نظری دقیق داشته باشیم. نکته دیگری که در سریال بازتاب دارد و البته می تواند ریشه در مطالعات مربوط به بخش تاریخ شفاهی داشته باشد، مسئله اعتراض مردم به بمباران رشت و تجمع آن ها مقابل کنسولگری شوروی در این شهر است. هرچند که اطلاعات ما در این زمینه بسیار اندک است و به طور دقیق نمی توانیم مطمئن باشیم که چنین رویدادی وقوع یافته است یا نه، اما تلاش کارگردان و نویسنده برای انعکاس چنین مواردی که معمولا در روایت های تاریخی از قلم می افتند، ستودنی و درخور تقدیر است. به هر حال امیدواریم روند سریال «خاتون» به گونه ای پیش رود که بتواند افزون بر نقل یک داستان جذاب و عامه پسند، گزارشی ساده از اتفاقاتی که بر بخشی از سرزمین ما طی سال های نخست دهه ۱۳۲۰ رفته است، ارائه کند.

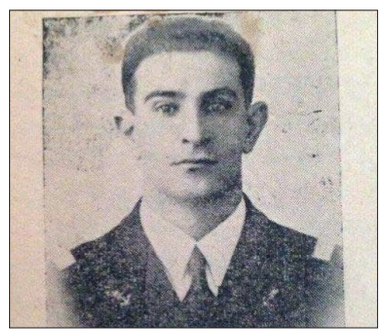
برادران بایندر (غلامعلی، سمت راست، یدا...، سمت چپ) از افسران وطن دوست نیروی دریایی که برخلاف بسیاری از فرماندهان در برابر متفقین مقاومت کردند و به شهادت رسیدند

اصلاحیه دعوتنامه مزایده عمومی

شهرداری مشهد

پیرو آگهی یکشنبه مورخ ۲۴ مرداد ماه ۱۴۰۰ سازمان زمین و مسکن شهرداری به عاملیت از شهرداری مشهد مقدس درخصوص مزایده املاک مندرج در سایت مزایده شهرداری به آدرس Ets.Mashhad.ir و یا سایت تالار مبادلات املاک و مستغلات به آدرس Talar-Amlak.Mashhd.ir بدین وسیله به اطلاع می رساند با توجه به تعطیلات اخیر ، آخرین مهلت ارائه پاکات چهارشنبه مورخ ۳ شهریور ۱۴۰۰ و تاریخ بازگشایی پاکات شنبه مورخ ۶ شهریور ۱۴۰۰ راس ساعت ۱۰ صبح در محل اتاق جلسات سازمان زمین و مسکن به آدرس : مشهد،بلوار قرنی،ابتدای بلوار موسوی قوچانی،نبش موسوی قوچانی ۱ ،تشکیل می گردد ضمنا شرکت در جلسه بازگشایی برای شرکت کنندگان بلامانع است

۱۴۰۰۲۹۹۸۳/

آگهی مزایده عمومی
شماره مزایده ۲۳

شهرداری مشهد

موضوع: فروش حدود ۳۰۰ تن پسماندهای خشک مخلوط

مبلغ برآورد اولیه: ۱۰,۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال

جهت شرکت در مزایده و کسب اطلاعات بیشتر به سایت مناقصات شهرداری مشهد به آدرس http:\\ ets.mashhad.ir مراجعه نمائید و همچنین جهت اطلاع در روزنامه رسمی به آدرس www.rrk.ir درج می گردد.

سازمان مدیریت پسماند شهرداری مشهد

۱۴۰۰۲۹۹۸۵/

آگهی مناقصه عمومی
شماره مناقصه ۲۲

شهرداری مشهد

موضوع :خرید و نصب دودستگاه کاربری جاروب نیمه سنگین و نصب برروی شاسی

مبلغ برآورد اولیه: ۱۷,۴۸۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال

جهت شرکت در مزایده و کسب اطلاعات بیشتر به سایت مناقصات شهرداری مشهد به آدرس http:\\ ets.mashhad.ir مراجعه نمائید و همچنین جهت اطلاع در روزنامه رسمی به آدرس www.rrk.ir درج می گردد.

سازمان مدیریت پسماند شهرداری مشهد

۱۴۰۰۲۹۹۸۴/

آگهی تجدید مزایده (فروش)

وزارت جهاد کشاورزی
سازمان جهاد کشاورزی استان مرکزی

شماره: ۵/۱۴۸۴۲/۱۴۰۰
تاریخ: ۱۴۰۰/۰۳/۰۴

جمهوری اسلامی ایران

سازمان جهاد کشاورزی استان مرکزی در نظر دارد به استناد تصویب نامه شماره ۱۲۵۸۵۲/ت/۵۴۵۰۳/ک مورخ ۹۷/۰۹/۲۵ هیئت محترم وزیران (کمیسیون لوایح) نسبت به فروش عرصه و اعیان پلاک ثبتی شماره ۱۶۵۱۲ فرعی از (۴۰) اصلی واقع درشهرستان اراک انتهای خیابان قائم مقام فراهانی – جنب اداره کل بازرسی استان (ساختمان مرکز خدمات کشاورزی حومه جهاد کشاورزی شهرستان اراک) را به صورت مزایده مطابق مشخصات جدول ذیل با بهره گیری از سامانه تدارکات الکترونیکی دولت واگذار نماید . کلیه مراحل برگزاری مزایده از دریافت اسناد تا ارائه پیشنهاد قیمت مزایده گران و بازگشایی پاکات از طریق درگاه سامانه تدارکات الکترونیکی دولت (ستاد) به آدرس www.setadiran.ir انجام خواهد پذیرفت و لازم است مزایده‌گران در صورت عدم عضویت قبلی، مراحل ثبت نام در سامانه مذکور و دریافت گواهی امضای الکترونیکی را جهت شرکت در مزایده محقق سازند.

شرح مزایده	موقعیت ملک	مبلغ پایه قیمت کارشناسی (ریال)	تضمین (ریال) *	شماره مزایده در سامانه
فروش یک باب ساختمان	شهر اراک	۳۲۵،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰	۱۰،۴۰۰،۰۰۰،۰۰۰	۲۰۰۰۰۰۰۰۸۵۰۰۰۰۰۴

* تاریخ انتشار مزایده در سامانه ستاد : از تاریخ ۲۲ / ۳ / ۱۴۰۰، ساعت ۱۲:۰۰ می باشد.
* مهلت بازدید : از تاریخ ۲۲ / ۳ / ۱۴۰۰ تا تاریخ ۲۹ / ۳ / ۱۴۰۰ روزانه از ساعت ۰۸:۰۰ تا ساعت ۱۳:۰۰ به جزء ایام تعطیل
* مهلت زمانی ارائه پیشنهاد : تا ساعت ۱۰:۰۰ روز سه شنبه مورخ ۱ / ۴ / ۱۴۰۰
* زمان بازگشایی پاکت ها : ساعت ۹:۰۰ روز چهار شنبه مورخ ۲/ ۴/ ۱۴۰۰ (بدینوسیله از شرکت کنندگان دعوت به عمل می آید در جلسه بازگشایی شرکت فرمایند.)

م الف ۱۱۷۸۲۹۵

۳۷۱

اداره امور پیمانها و قراردادهای – سازمان جهاد کشاورزی استان مرکزی

۱۴۰۰۲۹۸۹۷/

(آگهی نوبتی سه ماهه اول سال ۱۴۰۰ حوزه ثبتی شهرستان طبس)

بدستورماده ۱۲قانون ثبت وماده ۵۹ آیین نا مه قانون مذکوراسا می اشخا صیکه نسبت به املاک مجهول المالک واقع دربخشهای تابعه حوزه ثبتی شهرستان طبس(استان خراسان جنوبی)تاآخرخرداد ماه سال ۱۴۰۰ تقاضای ثبت نموده اند وهمچنین مواردیکه آگهی نوبتی آن برابرتبصره یک ماده۲۵اصلاحی قانون ثبت بایدتجدید گردد با نوع ملک مورد تقاضا برای اطلاع عموم بشرح ذیل آگهی میگردد.

(قطعات واقع دربخش یک طبس)

۱۰۰۷ فرعی از ۵– اصلی شش دانگ یک قطعه زمین مزروعی محمد حسین محمدی واقع در روستای محمداباد .

۱۰۰۸ فرعی از ۵– اصلی شش دانگ یک قطعه زمین مزروعی محمد حسین محمدی واقع در روستای محمداباد .

۲۱۲۷ فرعی مجزی از۹۰۴ فرعی از ۲۹ – اصلی شش دانگ یک باب منزل یاسر صفرزاده واقع در دیهشک پایین .

۵۴– اصلی ۲۵ سهم مشاع از صد و هفتاد و سه هزار و ششصد و بیست و هشت سهم عرصه و اعیان میاه نهرین اقای مهدی عطاری نواب به میزان ۱۰ سهم از ۲۵ سهم مزبور و خانمها نیر و فاطمه و بتول همگی عطاری نواب هرکدام به میزان ۵ سهم از ۲۵ سهم مزبور میاه نهرین

۱۵۲ فرعی از۴۹۲– اصلی ششدانگ قسمتی از یکباب منزل عباس زرگریان مقدم واقع در شهر طبس .

۱۵۳ فرعی از۴۹۲– اصلی ششدانگ قسمتی از یک قطعه زمین محصور فاطمه سلطان فهرستی ثانی واقع در طبس بلوار مهندس شکیبی

۵۸ فرعی از ۴۷۳۰– اصلی ششدانگ یک قطعه زمین نجمه قدرتی واقع در طبس خیابان انقلاب اسلامی

۴۹۸۱ – اصلی ششدانگ قسمتی از یک دربند مغازه ناهید سهرابی واقع در طبس بلوار مهندس شکیبی

۴۹۸۲ – اصلی ششدانگ یک قطعه زمین محصور مشتمل بر اعیان اکبر محمدی واقع در طبس بلوار شهید عباسپور

(قطعات واقع دربخش دو طبس)

۱۱۸۴ فرعی از۴– اصلی ششدانگ یک قطعه زمین مزروعی علیرضا جعفری واقع در روستای خسرواباد .

۱۱۸۵ فرعی از۴– اصلی ششدانگ یک قطعه زمین محصور اصغر محمدی واقع در روستای خسرواباد

۱۱۸۶ فرعی از۴– اصلی ششدانگ یک قطعه زمین محصور غلامرضا میرزایی واقع در روستای خسرواباد .

۱۱۸۹ فرعی از۴– اصلی ششدانگ یک قطعه زمین محصور احمد محمدی واقع در روستای خسرواباد .

۱۱۹۰ فرعی از۴– اصلی ششدانگ یک قطعه زمین محصور مشتمل بر اعیان حمید شیرزاد واقع در روستای خسرواباد .

۲۲۲۱ فرعی از ۱۱۷– اصلی ششدانگ یک قطعه زمین محصور مشتمل بر ساختمان محمد حسین محمدی واقع در دیهوک

۱ فرعی از ۱۳۱– اصلی ششدانگ یکباب کارونسرا دولت جمهوری اسلامی ایران به نمایندگی وزارت میراث فرهنگی و گردشگری و صنایع دستی کشور واقع در دیهوک عباس اباد

(قطعات واقع دربخش سه طبس)

۳۸۸ فرعی از ۲۲ –اصلی شش دانگ یک قطعه زمین مزروعی خدابخش قیصری واقع در روستای ازمیغان .

۳۹۰ فرعی از ۱۷۳ فرعی از ۲۲ –اصلی ششدانگ یک باب ساختمان عباس جواهری واقع در روستای ازمیغان

۱۰۷۳– اصلی ششدانگ یکباب منزل محمد رضا پاسبانی واقع در روستای جوادیه

لذابدستور مواد ۱۶ و۱۷ قانون ثبت هرکس نسبت به املاک آگهی شده بالامعترض میباشد ویا بین متقاضیان ثبت ودیگری اقامه دعوی شده ودرجریان است میبایست اعتراض ویا گواهی مشعربرجریان دعوی خود راازتاریخ انتشارنوبت اول این آگهی نسبت به آگهی نوبتی ظرف نود روزودرمورد آگهی اصلاحی درمدت سی روزبه اداره ثبت اسناد طبس تسلیم ورسید دریافت نموده ودراجرای تبصره ۲ماده واحده قا نون تعیین وتکلیف پرونده های معترض ثبتی معترضین ازتا ریخ تسلیم اعتراض به این اداره ظرف یکماه دادخواست اعتراض خود را به مرجع ذیصلاح قضایی تقدیم و گواهی لازم ازمرجع مذکوراخذ وبه این اداره تسلیم نمایند ضمنا حقوق ارتفاقی درموقع تحدید حدود ودرصورت جلسه تحدیدی منظورمیگردد وازتاریخ صورت جلسه تحدیدی تا سی روزقابل اعتراض خواهد بود.

تاریخ انتشار نوبت اول: ۱۴۰۰/۰۵/۰۲ تاریخ انتشار نوبت دوم: ۱۴۰۰/۶/۰۱

غلامرضا کدخدائی–رئیس اداره ثبت اسناد و املاک شهرستان طبس

۱۴۰۰۲۴۵۳۸/ج

خراسان

صفحه آرایی

واحد صفحه‌آرایی روزنامه خراسان سفارش می‌پذیرد

روزنامه مجله ویژه نامه کتاب
اینفوگرافیک گرید لوگو

۰۵۱۳۷۰۰۹۳۹۰
layout@khorasannews.com